

A SZÖVETKEZETEK JOGI SZABÁLYOZÁSA A RENDSZERVÁLTÁSTÓL NAPJAINKIG ¹

A szövetkezetek törvényi szabályozása változatos képet mutat a világban: az egyik véglet a szabályozás hiánya, a másik az állami akarat törvényi keretek közötti megjelenítése. A kettő között igen tarka a kép. A szűkebb régióban (Európában) kialakult gyakorlatot „Az európai szövetkezeti jog rövid vázlatára,”² illetve „A szövetkezeti jog formája és természete a piacgazdaságban”³ c. két tanulmány részletesen tárja fel, vizsgálja az azonosságokat és az eltérések okait. Az Európai Unió (a továbbiakban: Unió) 27 tagországból (különböző módon és tartalommal) 25-ben törvényi szinten szabályozták a szövetkezeteket. Cipruson és Máltán nincs ilyen külön törvény.

Hazánkban az első szövetkezet (Ószombat) megalakulása (1844) után 31 évvel később szabályozták a szövetkezetek működését. A hazai szövetkezeti jogalkotás (tágabban a szabályozás) eddig tehát 133 évet ívelt át, amely az: 1875-1946; illetve az 1947-1991; és az 1992-2006 évek közötti korszakra tagolódott

A polgári fejlődés időszaka és a szövetkezeti szabályozás első korszaka szinte teljesen fedi egymást. A második korszak és a szocialista éra tendenciózusos időbeli egybeesést jelentí meg. Az újraszerveződő kapitalista berendezkedési (rendszerváltás utáni átmeneti) időszak és a harmadik szabályozási korszak megközelítő tükörképet mutat.

A periódusok ilyenén való egybeesése valamifajta koherenciára⁴ utal. Ebből fakadt a szabályozási korszak, s az azt méhében hordó társadalmi, gazdasági környezet változásának megközelítő egybeesése. Vagyis: sem a szövetkezeti jog, sem maga a szövetkezet nem független kategória, hanem következmény: viszonylagos szabályozási struktúra, illetve viszonylagos működési formáció. Érvényes e tétel annak figyelembe vételével is, miszerint a szabályozás gyökerei a nemzetközi szövetkezeti értékek és alapelvek, hiszen maguk is változó, vagy szelektív kategóriák. Ebben a minőségükben tekinthetők (kezdettől fogva) a nemzeti szabályozás normáinak.⁵

A szabályozási korszakok (a koherencia okán) időben jelentős eltéréseket mutattak. Az első korszak 71 évet, a második 44 évet, a harmadik 16 évet ölelt fel.⁶ A korszakalkotás

¹ **A hazai szövetkezeti szabályozás 133 évi történetét dolgozta fel a témában kiemelkedő elméleti, illetve gyakorlati ismeretekkel rendelkező szerzői kollektíva. A kézirat nyomdai előkészítés alatt áll. Ennek az írásnak a keretében a rendszerváltás utáni szövetkezeti törvényi szabályozás vázlatos összefoglalására kerül sor.**

² **Bernard Piot, a francia Hitelszövetkezeti Központ vezérigazgatója. Tanulmány: 1-17 old. Szövetkezés 1990/1-2. sz. Szövetkezeti Kutató Intézet K. Budapest**

³ **Dr. Süveges Márta kandidátus, az Eötvös Loránd Tudományegyetem docense (1991). Tanulmány: 1-28 old. Szövetkezés 1991/1. sz. Szövetkezeti Kutató Intézet K. Budapest**

⁴ **összetartás, összeegyeztethetőség**

⁵ **Két intézmény szervesen kapcsolódik össze: 1. a szövetkezeti szabályozást orientáló nemzetközi normák; a.) szövetkezeti identitás és nemzeti szabályozás, b.) az identitás fogalma és formálódása; 2. a pozitív megkülönböztetés és a szövetkezeti szabályozás (a szövetkezetek támogatásának nemzetközi és hazai tapasztalatai: tények, kívánalmak).**

⁶ **Ez utóbbit (a harmadik korszakot) a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény, illetve Európai Szövetkezetről elfogadott 2006. évi LXIX. törvény zárta. A szabályozás tárgyalása 2008. évben fejeződött be,**

közös vonása az, hogy mind három korszak általános szövetkezeti törvénnyel kezdődött és zárult.

A szövetkezetek szabályozásának harmadik korszaka (1992-2008) az ún. modell (a harmadik általános szövetkezeti) törvény elfogadásával és külön törvényben való hatályba léptetésével (1992), majd 1994-ben jelentős módosítással, ennek 1995-ben való törlésével kezdődött. Ezt követően megjelent az új szövetkezetekről (2000), a kívülállók kezében lévő mezőgazdasági szövetkezeti üzletrészek kötelező felvásárlásáról (2000), a lakásszövetkezetekről (2004) szóló törvény. A korszak végén (2006-ban) a szövetkezetekről intézkedő újabb (általános hatókörű), valamint az „Európai Szövetkezet”-ről szóló törvény került megalkotásra. A biztosítási tevékenységről (2003), valamint a hitelintézetekről szóló (1996., illetve 2007.évi) törvények novellái is (ágazati sajátosságaiknak megfelelő) jelentős szövetkezeti szabályozást tartalmaznak

A korszak kezdete a szövetkezetek körében megfelelt az „egyszeri” gazdasági rendszerváltásnak. Más kérdés, hogy ez nem befejezett szövetkezetpolitikai, jogi aktus, hanem a szövetkezetek megosztásának, felosztásának nyitánya volt. A korszakban 6 kiemeltnek minősíthető szövetkezeti törvény lépett hatályba. Az előző két szabályozási korszakot átívelő 117 évhez képest ebben a korszakban hatszoros volt a szabályozási buzgóság.

A jogalkotói dömping mögött nem a kodifikátorok álltak, ők csak a mindenkori hatalom akaratának a megjelenítői voltak. A szabályozás kritikus tömege sajnos nem csapott át minőségbe, az „agyonszabályozottak” lettek a kárvallottak, általuk közvetlenül, vagy közvetetten magát a társadalmat is veszteség érte. A szövetkezetek a korszak elején még igen változatos körülmények között szolgálták tagjaik törekvéseit, ezzel (közvetve, vagy közvetlenül) a nagyobb közösség: a társadalom, illetve a gazdaság jobbítására is vállalkoztak. Az alapelv menetközben sem változott, a gyakorlat a korszak közepére azonban már ellentmondássá vált, mögötte különféle, elsősorban anyagi kényszerek húzódtak meg.

A szövetkezetek sikereit, vagy kudarcait nemcsak aktivitásuk: önszerveződésük, önirányításuk, vagyis működésük mikéntje, hanem a szűkebb és a tágabb környezet szimpátiája, esetleg ellenszenve, az adott gazdasági feltétel, a szövetkezet-ellenes lobbisokféle módon formálta. A ráhatás egyik fő eszköze a szövetkezeti szabályozási rendszer: a jogi szabályozás, a jogszabályi környezet, ebben a jogszolgáltatás minősége volt. A rendszerváltás utáni szövetkezeti szabályozás az ún. „állatorvosi ló” példáját igen hűen demonstrálta.

1. Újkori szövetkezeti modell, átalakulási kényszer:

1992-ben az Országgyűlés megalkotta szövetkezetekről szóló 1992. évi I., illetve a hatályba léptetéséről és az átmeneti szabályokról intézkedő 1992. évi II. törvényeket.

ekkor jelent meg a termelői szerveződésről intézkedő 19/2008 (II. 19) FVM sz. rendeletet, amely a termelői csoportot szabályozó korábbi 81/2004 (V. 4) FVM sz. rendelettel együtt a mezőgazdasági kistermelők integrálódásának és támogatásának kiemelkedően fontos jogforrása, ezért zárja ez a rendelet a máig (133 éven át) tartó szövetkezeti szabályozás történetét.

Az 1992. évi Sztv. hatályba lépése után új jogi feltétel-rendszer alakult ki. Ennek lényege a múlttal való leszámolás, új „alakzat-felvétele”, vagyis modell-váltás. Az ehhez vezető út azonban igen terhes szembesüléseket és intézkedéseket feltételezett.

A középpontban a vagyoni viszonyok megváltoztatása, az un. vagyon nevesítés, a vezetők újraválasztása, s az ezekkel összhangban lévő belső berendezkedés megváltoztatása volt. Az utóbbi kettő az érintett tagság, illetve a kívül állók számára alig észrevehető módosításokat eredményezett, a tagság szinte teljes körben bizalmat szavazott a vezetőknek. Ez az eseményeket mozgató politikai tábornak, magának a jogalkotónak is csalódást okozott.

A vagyoni viszonyok megváltoztatása ugyanakkor elementáris mozgásokat hozott felszínre. A mezőgazdasági és az ipari szövetkezetekben 1992-ben számba vett vagyon 100 %-a, a fogyasztási szövetkezetek esetében a vagyon 70 %-a a tagok, továbbá a szövetkezetekben valaha is tagsággal rendelkező és bárhol lakó állampolgárok részére (a törvényben meghatározottak alapján) üzletrészként került nevesítésre. Ez a gyakorlat külföldön, s a hazai viszonyok között mindaddig ismeretlennek bizonyult. Érdekek és ellenérdekek csaptak össze, az egyéni előnyök, illetve hátrányok igazi kárvallottja maga a szövetkezeti közösség egésze lett.

A vagyonnevesítéssel a jogalkotó a lejtő felső fokára állította szövetkezeteket, s a további lökések sem maradtak el. A szövetkezetekről szóló 1992. évi Szt., valamint a hatályba léptetéséről és az átmeneti szabályokról intézkedő 1992. évi II. törvény egymást feltételező (kiegészítő) olyan két jogforrás volt, amely a több hullámban megvalósult kárpótlási törvények sorába illeszkedett. A jogalkotó ezen az alapon vitte végbe a szövetkezeti viszonyok átalakítását. Benne nemcsak az új helyzetből adódó, logikusnak tűnő, s elfogadhatónak vélt törekvések fejeződtek ki, hanem politikai haszonszerzés, a régi szövetkezetekkel szembeni ellenszenv is megnyilvánult.

Az átalakulási törvény végrehajtása után a szövetkezetek az 1992. évi Sztv. hatálya alá kerültek. Az 1994. évi XLIV. tv. kísérletet tett a törvényesen átalakult szövetkezetek feldarabolására, ezt a törvény 1995-ben való törlése akadályozta meg.⁷ Az 1992. évi Szt. hatálya teljes körűen 15 év múlva, 2007-ben szűnt meg.

2. Új szövetkezet vizionálása, jogsértések a jog által:

2000-ben az Országgyűlés megalkotta az új szövetkezetről szóló CXLI törvényt. A joganyag a szövetkezetek szabályozásának megismétlését célozta. Az igazodás (első ízben) ugyanis korábban már megvalósult A törvényi szabályozás után nyolc év múlva (az akkori hatalom) ismét elő húzta a szövetkezeti „kártyát.” Gyakorlatilag ez az 1992. évi Szt. hatálya alá tartozó szövetkezetek szétbomlasztására, s a kisgazdaságokra alapozott szövetkezetek létrehozására irányult. Ennek eszközéül a jogalkotó széles „ötletkört” épített be a törvénybe, valamennyi alapjaiban támadta a szövetkezet egész intézményrendszerét.

Többek között a kiválás, a vagyon kivitele, a kilépés (a csoportos kilépés), a belső tagi üzletrészek átalakításának, a kívülálló üzletrészei megvásárlása kötelezővé tételének törvénybe iktatása ezt a célt szolgálta. Ennek elmulasztása esetén gazdasági társasággá történő átalakulást, vagy megszűnést irányzott elő a törvény. Végezetül (a zavarkeltésen túl) a törvény hatástalan maradt. Az átalakulás végső határidejét a törvény ugyanis a hatályba lépése előtt alakult szövetkezetek esetében 2005. december 31.-ében jelölte ki. Addig azok az 1992. évi Szt. hatálya alatt maradtak, így az 1992. évi Szt. és a 2000. évi Szt. különféle szövetkezeti körben ugyan, de egy időben volt hatályban, s az előbb jelzett ok következtében a törvény a perifériára szorult, 2006-ban hatályon kívül helyezték.

⁷ Szövetkezés, 2001/1. sz. 3. old.

Az ideológia, annak gyakorlati alakzata: a politika tehát ismét a szövetkezeti szabályozás vezényletére vállalkozott. Pártpolitikai nézőpontok szerint minősítettek kolhozoknak, vagy klasszikus nyugat-európai típusú szövetkezetnek adott szövetkezeti fajtákat, illetve formákat. Ilyen körülmények között született az új szövetkezetekről szóló politikai-állami deklaráció, amelyet a szövetkezeti jogi szabályozás „feldolgozott” és jogi konstrukcióba helyezett. Ezzel egy időben az 1994. évi IV. törvény (a termőföldről) is módosításra került, ebben fogalmazták meg a családi gazdaság ideálját, új modelljét.

„A politikai és a jogi elképzelésekben (közvetlenül, vagy közvetetten) a valóságban nem létező családi gazdálkodásokra épített a 2000. évi Sztv. Az új szövetkezet célját kizárólag a tagok saját gazdálkodásának, annak eredményessége előmozdításában látta a jogalkotó. A szövetkezet aktivitásának körét (a gazdasági társaság alapítását is ide értve), az abban való tagsági közreműködést, a tagi gazdaság tevékenységével összefüggő igényekre szűkítette.

A korábbi szabadabb választás lehetőségét, más szóval a nyereséges vállalkozásra való törekvést a jogalkotó nem ismerte el kívánatos célként. Feltételezte, hogy a tagok speciális (növény, állat, gyümölcs, stb.) tevékenységre, termelésre szakosodva, kizárólag ún. termékpályás szövetkezeteket hoznak létre, szakítva az addigi többfunkciós szövetkezéssel.”⁸ Ez utóbbira kétségtelenül szükség mutatkozott, a „paletta” szűkítése azonban káros jogi korlátozásnak bizonyult⁹

3. Az üzletész egy csoportjának

kiragadása, jogtalan kötelezés:

2000-ben az Országgyűlés elfogadta a mezőgazdasági üzletészről szóló CXLIV. törvényt. Az üzletész intézményét a szövetkezetekről szóló 1992. évi I. Sztv. hatálybaléptetéséről és az átmeneti szabályokról alkotott 1992. évi II. törvény alapította. A vele kapcsolatos jogok és kötelezettségek gyakorlásáról pedig a szövetkezetekről szóló 1992. évi I. Szt. rendelkezett.

A szabályozás lényege: a vagyonnevesítés, az osztalékfizetés, a tulajdonhoz kapcsolódó jogosultság, s annak gyakorlása volt. Az új szövetkezetekről szóló 2000. évi Szt. előírta (2005 december 31.-ével) az üzletészeknek átalakítással, illetve megvásárlással történő intézményes bevonását.

A mezőgazdasági szövetkezeti üzletészről szóló új törvény (2000. CXLIV) a 2000. évi Szt. köréből kiragadta a kívül álló mezőgazdasági szövetkezeti üzletészek tulajdonosainak körét és a mezőgazdasági szövetkezeteket azok üzletészeinek névértéken, rövid határidővel történő megvásárlására kötelezte. A közvetlen cél a mezőgazdasági szövetkezetek felbomlásának meggyorsítása, a 2000. évi Szt számára a „terep megtisztítása”, e mellett a politikai tőke (szavazók) bővítése volt.

E cél érdekében a törvényhozó halmozott jogsérelmet keletkeztetett, a törvény alkotmányellenesnek bizonyult, ezért azt az Alkotmánybíróság visszamenőleges hatállyal (2001 január 1) megsemmisítette. Ezt követően a Kormány (áttételes módon) állami pénzből üzletész felvásárlásba kezdett. Az üzletész ügy tovább bonyolódott és széles hullámokat vetett. Érdek és ellenérdek csapott össze, a legkülönbözőbb viszonylatokban is szembeállást generált. Az állam a szövetkezetekben tulajdonos lett!

4. A szövetkezeti identitásról szóló állásfoglalás befogadása:¹⁰

⁸ **Dr. Zsohár András: Bevezető az új szabályozáshoz . 29. old. Kézirat Szövetkezeti Kutató Intézet Budapest 2007.**

⁹ **Dr. Domé Györgyné: Néhány gondolat a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvényhez. Kézirat Szövetkezeti Kutató Intézet Budapest 1997.**

¹⁰ **Dr. Pál József: A szövetkezeti identitás és szabályozás története Kézirat**

az SZNSZ a szövetkezeti identitásról szóló (a szövetkezés nemzetközi alapelveit meghatározó) állásfoglalását 1995-ben, a Manchesterben tartott jubileumi kongresszusán fogadták el. A kongresszus munkájában magyar küldöttség is közreműködött. Az ENSZ, az NMSZ¹¹ (ILO),¹² továbbá az EU ezt az állásfoglalást a szövetkezetek egyedül érvényes meghatározásaként minősítette. Az NMSZ (ILO) tagállamai (így Magyarország számára is) ez az elismerés, annak országgyűlési befogadását követően jogforrás értékű. Az NMSZ (ILO)-nak a szövetkezetek fejlesztéséről szóló 2002. évi 193. sz. Ajánlás befogadásáról az Országgyűlés 128/2003. (XI. 26) O.GY Határozatában döntött. Ezt követően az SZNSZ állásfoglalását kötelező jelleggel kell a szövetkezetek jogi szabályozása során figyelembe venni a jogalkotónak. Az SZNSZ állásfoglalását a szövetkezetek jogi szabályozása során világszerte szintén kötelező jelleggel alkalmazzák.

5.. Lakásszövetkezeti törvény, mint ágazati szabályozás:

2004-ben a lakásszövetkezetek működésének szabályozásáról a jogalkotó elfogadta a 2004. évi CXV. törvényt. Ez időben az egységes szövetkezeti törvény megalkotására és mielőbbi hatályba léptetésére rendkívüli igény mutatkozott. A Kormány megalkotta az egységes szövetkezeti törvény koncepcióját, amelyet az Országgyűlés 2003-ban elfogadott. Az általános szabályozás és részeként a speciális ágazati szabályozás, vagyis a klasszikus szövetkezeti jog helyreállítása iránt régi kíváncsóság fogalmazódott meg. A koncepció elfogadását követően azonban alig egy év múlva a lakásszövetkezetek működését szabályozó ágazati törvényt alkottak.

A külön szabályozási igény (társas házak), s az általános szövetkezeti törvény előkészítése közbeni differenciált érdekviszonyok megjelenése, az egyeztetési és együttműködési elkülönülés hozta tető alá az ágazati törvényt.

Az egyébként jól szabályozó törvény megalkotását a 2000. évi Szt. írta elő, az a törvény amelyet az előkészítés alatt álló új szövetkezeti törvény visszavonni szándékozott. Hiányzott tehát az adott helyzetnek megfelelő jogi alap. Nem maradt más hátra, mint a később megjelenő általános törvényhez való utólagos ágazati törvényi igazodás.

A szövetkezetek 131 éves¹³ szabályozás, mind a három korszakában hasonló struktúrák alakultak ki. Mindenkor előzmény: „nagy eskü” az egységes szabályozás mellett, amit ennek ellenére mindig általános és ágazati, ezen belül törvény-törvény, vagy törvény és alacsonyabb szintű jogszabály együttese követett.

A mai helyzet is hasonlatos az előbbiekkel. Mindig is hangsúlyt kapott az a jogi igény, hogy szövetkezeteket csak törvény szabályozzon, s azok általános szövetkezeti törvény uralma alatt működjenek. Az ettől való eltekintésnél hátrányosabb viszont csak az lehetett, ha a különböző terjedelmű és szintű jogszabály rosszul szabályozott. Ma ez a

Szövetkezeti Kutató Intézet Könyvtára

¹¹ Nemzetközi Munkaügyi Szervezet

¹² International Labour Office (ILO)

1919-ben alapították, fő célja a munkavállalók alapvető munka-, és szociális jogainak a védelme. Feladatkörében hangsúlyt kap: a munkaegészséggel és a biztonsággal kapcsolatos szabályozás erősítése; az egyenlő esélyek érvényesülésének támogatása, a társadalmi kirekesztés elleni harc; a munkahelyen az emberi méltóság megerősítését szolgáló intézkedések érvényesülésének előmozdítása.

¹³ Ez az évszám a három szabályozási korszak éveinek összege, vagyis az 1875-2006 közötti évek száma, ez követi még a 2006-2008 közötti két év.

lakásszövetkezetekről szóló törvényre nem vonatkozik, a menetközben szükségessé váló kiigazításokkal együtt az megfelel a kor követelményeinek.

6..Az általános szövetkezeti törvény újra szabályozása:

2006-ban az Országgyűlés megalkotta a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvényt¹⁴(a továbbiakban:Sztv.). A Kormány már a 2002-2006 közötti programjában vállalta, hogy biztosítja a szövetkezés szabadságát, javítja a szövetkezeti gazdálkodás jogi feltételeit, ennek elérése érdekében a szövetkezetek működését, gazdálkodását a kor szellemének megfelelően, a szövetkezeti elvek mindenkor tiszteletben tartásával szabályozó új egységes törvényt alkot.

Az egységes, az EU normákkal összhangban lévő új szövetkezeti szabályozás megalkotása, illetve a szövetkezeti mozgalom megismertetése, fejlesztése érdekében 2003. október 28-án (a Miniszterelnöki Hivatal koordinálásával) megalakult a Szövetkezetpolitikai Kollégium.¹⁵ A keretében működő jogi műhely a kezdeti terveknek megfelelően (a törvény koncepciójáról és az egyéb szükséges intézkedésekről szóló 119/2004. (XI. 13.)

kormányhatározat szellemében) 2004 végére¹⁶ elkészítette az új, egységes szövetkezeti törvény normaszövegének első tervezetét, amelyben a szövetkezeti jog újszerű alakzata formálódott ki. A kodifikációs munka további menetében ez a változat azonban erősen megrostálódott.

A szabályozásban a nemzetközi kötődés is megmutatkozott. A hagyomány okán a joganyag a német-osztrák mintához áll közelebb, de már a széles nemzetközi hatások (többek között az amerikai, az észak-európai, a mediterrán szabályozások) is érezhetők. A sokszínűség (az értékek mellett) azonban azt eredményezte, hogy hol egyik, hol másik irányt követte a jogalkotó, néha a szociális piacgazdaság, néha pedig a piaci versenyhez igazodó társasági modellt tekintette alapnak. Ennek lett következménye, hogy az új szövetkezeti fogalom a szövetkezeti formát a közösségi célokat megvalósító közcélú, közhasznú szervezetek irányába mozdította el.

A jogalkotó (a törvény indokolásában) a szövetkezeti szabályozás tartalmi körének kialakításában négy szempontot jelölt meg. Az egyik a nemzetközi, különösképpen az európai tapasztalat, a másik a hazai szabályozás tanulságai, a harmadik az 1950-es és 60-as években végbement „termelőszövetkezesítés” máig tartó hatása, míg az új szabályozás negyedik alaptényezője az elmúlt időszakban jó néhány ügyben tetten érhető, komoly

¹⁴ **Dr. Veres József: A százharmincadik év hatodik szövetkezeti törvényéhez. 1-20 old. Szövetkezés 2005/I. sz. Szövetkezeti Kutató Intézet K. Budapest.**

¹⁵ **A Miniszterelnöki Hivatal mellett működő tripartív testület. A kormányzati szervek, a szövetkezeti érdekképviseletek képviselői és a tudomány kiemelkedő személyiségei vesznek részt a testület munkájában.**

¹⁶ **Karácsony Mihály: Előszó a Kormány szövetkezet-politikai koncepciójához. 1. old. Szövetkezés 204/1-2. sz. Szövetkezeti Kutató Intézet Budapest. Jelenleg- a Cégbírószági Közlönyben foglaltak szerint 5.156 szövetkezet működik (263 bejegyzés alatt, 1.030 felszámolás alatt, illetve 368 végelszámolás alatt van), mintegy 1.8 millió tag közreműködésével. A ma a hatályos szövetkezeteket érintő szabályozottságot a szétaprózottság, tartalmi tisztázatlanság és egyes ügykörökben feloldhatatlan ellentmondásosság jellemzi.**

társadalmi feszültséget okozó visszaélés (befektető szövetkezetek) a szövetkezeti jogi forma keretei között. Fontos célkitűzés volt az is, hogy a törvény a társadalom figyelmét a szövetkezetek közhasznú működésére felhívja.

„Többek megítélése szerint a szövetkezetek ma kisebb figyelmet kapnak, mint azt tényleges súlyuk indokolná. A számok alapján a szektor jogosan igényel nagyobb politikai és gazdasági törődést.”¹⁷

Az Országgyűlés a törvényt 2005 december 19.-én elfogadta. Ezzel a mind ez idáig hatályos 1992. évi Szt.-ét, illetve a 2000. évi Szt.-ét kiváltó, a szövetkezetek működését, gazdálkodását a kor szellemének megfelelően, a szövetkezeti alapelvek tiszteletben tartásával szabályozó új egységes törvény került megalkotásra. Teljes körű szabályozás történt. A legégetőbb kérdésre (az üzletrész ügyre) is megoldás született.

Az új szövetkezeti jog viszont magán viseli annak jegyeit is, hogy a törvényalkotó nem ismerte fel igazán a szövetkezés valódi szerepét és fontosságát. A vonatkozó kormányhatározat adta felhatalmazás a kodifikálásban teljes körűen nem realizálódott. Ellenkezőleg: lobbik és ellenérdekek munkáltak, ez a törvényben kifejeződik. Ezzel együtt is kétségtelen, hogy a hazai szövetkezés világában jogbiztonság alakult ki.

Az Sztv. a szövetkezetek alapítását, szervezetét, működését, felelősségét, egyesülését, szétválását, gazdasági társasággá való átalakulását, jogutód nélküli megszűnését, valamint tagjainak jogait, kötelezettségeit, illetve a szövetkezeti szövetségek létesítésének szövetkezeteket érintő kérdéseit újra szabályozta. Rögzítette az önkormányzatiság hatékonyabbá válásának, a szövetkezeti gazdálkodás, a szociális gondoskodás (a szolidaritás), s az ehhez szükséges intézményes keretek jogi feltételeit.

A korábbi és az új szövetkezeti szabályozás közötti különbség nem a szabályozás alkalmazási körében (személyi és területi hatály), hanem a szabályozás tartalmi kérdéseiben mutatkozik. A kezdeti tervekkel és a Szövetkezetpolitikai Kollégium mellett működő Jogi Műhely elgondolásaival ellentétesen a törvény kizárólag a szövetkezetekre vonatkozó közös, általános szabályokat foglalja magába. Az ágazati specifikumok szabályozásától eltekintett. Az Európai Unió Tanácsának az európai szövetkezetekre vonatkozó, 1435/2003/EK rendeletéből (2006. augusztus 18-án lépett hatályba) található megoldások közül csak néhányat vett át.

A különleges társadalmi-gazdasági előnyöket hordozó új szövetkezeti együttműködési forma elterjedésének, megerősödésének elősegítése érdekében (az uniós szabályok figyelembevételével) javaslat kidolgozását kezdeményezték. Az e vonatkozású vagyoni forrás (a mezőgazdasági szövetkezetekben) az állam által visszaadott üzletrész tőke lett, amelynek felhasználását az állam a törvényhez kapcsolódó Kormányrendeletben (számos tekintetben vitatható módon) részletesen szabályozta.

¹⁷ **Karácsony Mihály: Új szövetkezeti törvény azaz lehetőség a társadalmi önszerveződésre és az öngazgatásra. 1. old. Szövetkezés Külön kiadás Az új szövetkezeti törvény (2006. évi X. törvény):**

A törvény hatályba lépésekor, 2007-ben: 5.300 szövetkezet működik, közel 1.8 millió taggal. A kialakult hagyományos csoportosítás szerint a hazai működő szövetkezetek megoszlása jelenleg a következő: lakásszövetkezetekből 1.900, mezőgazdasági szövetkezetekből 1.300, fogyasztási szövetkezetekből 1.200, ipari szövetkezetekből 600, takarékszövetkezetekből 190 és diákszövetkezetekből 20 tevékenykedik. (KSH)

Az Sztv.-ét XI fejezet alkotja,¹⁸ amely 113 §-ra tagolódik. Alapjellegzetessége a különböző szövetkezeti szabályozási változatok (modellek) ötvözése, amely a konkrét formában inkább keveredésnek sikeredett. Minőségére markánsan azonban még sem ez utal, hanem a vagyoni viszonyok átrendezése. Nevezetesen az üzletrésztől való megszabadulás kényszere, az állam kezében lévő jelentős mezőgazdasági szövetkezeti üzletrésztőke visszaadása, s ezzel együtt a közösen való tartása (közösségi alap), a társasággá való átalakulás preferálása, általában a szövetkezeti vagyon sok célt szolgáló mobilizálódási lehetőségének törvénybe iktatása.

Az Sztv. mindezzel régi ellentmondásokat oldott fel, s egyben újakat szült. Folytatódott a rendszerváltás utáni sajátos „hagyomány”: belső átalakulás, vagyonvesztés, státus-váltás. Erről (a szabályozás keretei között) háromszor: 1992-ben, 2000-ben kétszer rendelkezett a jogalkotó, mindegyik mérhetetlen károkat okozott. Az Sztv. viszont a folyamatot törvényi keretek között szalonképesen fejezte be, következménye közismert: a szövetkezetek egy része tovább folytatta korábbi sorstársa menekülését, működési formát váltott, gazdasági társasággá alakult át, a mozgalom (ismét) megroppant.”¹⁹ A törvényben szereplő számos, tisztázatlan részlet arra utal, hogy az Sztv. magán viseli a „kiérlelés”hiányát annak ellenére, hogy hosszas előkészítő munka és széles körű egyeztetés során született meg. Újra kezdésre van szükség!

7.. A szövetkezeti hitelintézetek szabályozása:

a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2007. évi LI. tv.-vel kiegészített 1996. évi CXII törvény (a továbbiakban: Hpt.), valamint a 2006. évi Sztv. a szövetkezeti hitelintézetek, vagyis a takarékszövetkezetek és a hitelszövetkezetek működését együtt szabályozza.

A korszerű, átfogó szabályozásában (a két törvény együtthatásában) előnyös szimbiózis alakult ki. A szövetkezeti formában működő hitelintézetek esetében az 1992. évi Szt. alapján vagyonnevesítés nem történt. A takarékszövetkezetek sorsáról hosszú polémia folyt, lényege a „hogyan tovább” körül bontakozott ki. Változatok: megszűnés, fiókosítás, versus²⁰ európai fejlődési út, együttműködés.

A jövő lehetőségeinek áttekintése során a takarékszövetkezetek számára minta értékű volt a szövetkezeti hitelintézetek múlt század közepén történt országos szintű pénzügyi hálózattá szerveződése és szignifikáns piaci tényezővé válása Nyugat-Európában. A Hpt. és az Sztv. közötti kellő összhang ezzel is, s azzal is összefügg, hogy a pénzügyi tevékenységhez fűződő különös érdek érvényesítése az önös célok betüremkedésének (a szabályozásban) korlátokat szabott. Ez a gyakorlat azonban még nem minden esetben jellemző, általánossá válása a jogalkotó részéről egyértelmű szabályozást feltételez.

8. A nemzeti határokat átívelő új szövetkezeti forma szabályozása:

¹⁸ **Dr. Réti Mária: Észrevételek az egységes szövetkezeti törvény megalkotásához. 1-18 old. Szövetkezés 2005/1. sz. Szövetkezeti Kutató Intézet K. Budapest.**

¹⁹ **Dr. Fekete József: A hazai szövetkezés új alapokra helyezése. 2. old. Kézirat Szövetkezeti Kutató Intézet Budapest 2007.**

²⁰ **ellen, szemben, ebben a szövegkörnyezetben a fogalom: az európai fejlődési úttal ellentétes, tágabban: eltérő, másfajta**

az Országgyűlés az „Európai Szövetkezet”²¹-ről (a továbbiakban: SCE²²) szóló 2006. évi LXIX. törvény megalkotásával új szövetkezeti formát fogadott be.

Ebben az SCE statútum²³-áról elfogadott 1435/2003 EK. rendeletet, illetve a munkavállalói részvételtől intézkedő 2003/72. EK irányelvet adaptálta. E dokumentumok összhangban állnak azzal, hogy a nemzeti határok leépülése, a nemzetközi társadalmi és gazdasági együttműködés, a munkamegosztás fejlődése Európában új lehetőségeket teremtett, új együttműködési formákat célszerűsített. Hatályba lépett a nemzeti határokat átívelő önálló, új szövetkezeti forma, kialakultak az intézményes gazdasági integráció keretei az Unióban.

Kiindulási forrás az EU szövetkezetekkel kapcsolatos politikája. Ennek hangsúlyt adott az, hogy a szövetkezetek különböző szervezeti átszövük az európai tagállamok gazdaságainak kiemelt szektorait, így (példázatszerűen) a kereskedelem, a lakossági szolgáltatás, a mezőgazdaság, illetve az élelmiszer-gazdaság, a hitel-bank és az ipar területeit. Mindezeket túl az egyes európai tagállamok szociálpolitikájának is támpillérét jelenthetik a szövetkezetek.

A szociális gazdaság elmélete, az ennek nyomában formálódó gyakorlat az SCE-re hangsúlyozottan ráirányítja a figyelmet. Az SCE alapszabályi rendezésének kétféle, de egymással és a jogfejlődéssel összhangban álló oldala van:

a.) normatív képet rajzol az SCE-ről. E szövetkezeti forma alapvető sajátossága, hogy egy, vagy több létesítménye, illetve fiókvállalata a székhelyén kívüli állam területén van. Akár eleve így jön létre, akár meglévő nemzeti szövetkezet alakul át ilyen modellre, céljaival összhangban az államhatárokon átívelő, transznacionális üzleti tevékenységet fejt ki;

b.) sorba veszi és jogi nyelven kibontja a szövetkezeti mozgalom nemzetközi alapelveit s ezzel (jogi kényszer nélkül) eszmei iránymutatást ad arra, hogy a nemzeti törvényhozások saját szövetkezeti szabályozásuk továbbfejlesztése (egyben harmonizálása) során milyen általánosabb modellt kövessenek.

Az új szabályozás nem adott külön felsorolást a szövetkezeti alapelvekről, de ezeket a megfelelő helyen (nyílt elvi megfogalmazásban, vagy jogi normába burkoltan) hiánytalanul szerepelteti. Ezek a megfogalmazások a hazai értelmezésnek és normatíváknak általában megfelelnek.

A törvény egyetlen olyan elvi kitételt tartalmaz, amely viszonyaink között még nem használatos, ez: „az ember elsőbbségének az elve,” ami a szövetkezeti alapelvek végső sommázása, egyben a szövetkezet társadalmi és gazdasági sajátosságainak legjobb összefoglalása.

²¹Olyan szövetkezet, amelynek működése legalább két uniós tagországra terjed ki. Tagjaik önállóságukat megőrizve, belső megállapodás útján törekszenek gazdasági és társadalmi tevékenységük fejlesztésére. Legalább öt természetes személy alakíthatja, ha közülük kettő más-más tagállam lakosa. Fúzió, vagy létező szövetkezet átalakításával is létre jöhet.

²²Société Coopérative Européenne

²³a) Szabályrendelet, az általános jogfelfogás szerint csak saját törvényhatósággal bíró a közösségek (iniversitátes) hozhatnak statutomot,
b.) alapszabály.

A vonatkozó európai szabályozás alapvető sajátosságai közül kiemelés érdemel a jogi rendezés egységessége. A terjedelmes anyagban egyetlen cikkely található, amely tevékenységi alapon és csak egy részletkérdés tekintetében (éves elszámolás, könyvelés és könyvvizsgálat) tesz külön említést a hitel-, pénzügyi, vagy biztosítási „vállalkozásokról.” Oka ennek az említett formákon belüli nagy számú, figyelmen kívül nem hagyható specifikum. Az európai mérce tehát a szövetkezet szervezeti és működési rendjének egységes szabályozása, amit a törvény megfelelően tükröz.

9. Termelői csoportok, termelői szerveződések szabályozása:²⁴

„az agrárgazdaságban dolgozók számára a termelői csoport (TCS), a termelői értékesítő szervezetek (TÉSZ), a beszerző értékesítő szövetkezetek (BÉSZ) gyakran egymást fedő fogalmak, kevesen ismerik az egyes kategóriák eltérő tartalmát, valljuk be, a jogalkotás sem tett meg mindent a félreértések egyértelmű tisztázása érdekében.”²⁵

a.) Termelői csoport alapítása, működtetése:

a 81/2004.(V. 4) FVM rendelet szabályozza a termelő csoportok elismerését és működését (támogatását).

Szövetkezet, vagy korlátolt felelősségű társaság (kft.) lehet termelő csoport. A mezőgazdaságot sújtó strukturális problémák megoldására az EU kész javaslatot kínált. Hazai viszonyok között megfelelően éltek a lehetőséggel és már a csatlakozási szerződés megkötésekor megkezdték a termelői csoportok rendszerének kiépítését. A termelői csoportok elsődleges feladata a tagok termékének piacra juttatása és a nagyobb volumenből adódó előnyök kihasználása, valamint az egyéni termelők piaci kockázatának és kiszolgáltatottságának a csökkentése.

A megfelelően működők tevékenységük során, többszörösen kitermelik a fenntartásuk költségeit, s így nem jelentenek külön anyagi terhet a tagságuknak. Ennek biztosítását szolgálják a támogatások is, amelyek (a megalakulást és az elismerést követő években) a létrehozás és működtetés költségeit fedezik. Az Európai Közösség²⁶nek e támogatási rendszer beindításával az volt a célja, hogy a vidéki jövedelemszerzés biztonságát növelje. Az elhatározást a vidéki életfeltételek javítása, a vidék fejlesztésének gondolata motiválta.

„A termelői csoportok alapvetően szövetkezeti jogi szabályozás szerint jöttek létre (84.8 %), ez az arány hasonló ahhoz, amely az EU jelenlegi tagországaiban a 2000 előtti

²⁴ **A 2006-ban hatályba lépett két törvény után a 2008-ban megjelent, kiemelkedően fontos 19/2008 (II. 19) sz. FVM rendelet ismertetésével nem zárul a szövetkezeti szabályozás hazai története.**

²⁵ **Dr. Szabó Zoltán: Miért szövetkezet a termelői csoport ? 1. old. Szövetkezés 2003/2. sz. Szövetkezeti Kutató Intézet K. Budapest.**

²⁶ **Szigorú értelemben Európai Közösségnek nevezzük (összefoglaló néven) az 1967- ben hatályba lépő Egyesítő Szerződés és az Európai Unióról szóló Maastrichti Szerződés között azokat az intézményeket, amelyeket az európai integráció folyamatában résztvevő államok hoztak létre és működtettek. Ezek 1967 előtt önálló szervezetek voltak, 1993 után pedig Európai Unió elnevezés használatos.**

intézkedések eredményeként kialakult. Ennek háttérében az áll, hogy jóllehet a termelői csoportokról szóló (2004 előtti) jogi szabályozás nem deklaráta, hogy e szervezetek jogi formája szövetkezet, számos előírás a szövetkezeti elvekhez és gyakorlathoz igazodott.”²⁷ A 2004-ben megjelent szabályozás a termelői csoport egyik formájaként a szövetkezetet nevezte meg.

b.) Termelői szerveződés
létrehozása, működtetése:

a termelői szerveződés elismerésének, működésének, támogatásának hazai jogforrása az 19/2008 (II. 19) FVM rendelet.

Az Európai Unió Bizottsága²⁸ a Közösséget létrehozó szerződésre, a gyümölcs- és zöldségpiac közös szervezéséről szóló 2200/96/EK, a feldolgozott gyümölcs- és zöldségtermékek piacának közös szervezéséről szóló 2201/96/EK, illetve a 1182/2007/EK Tanácsának²⁹ rendeletei alapján megállapította, hogy a gyümölcs- és zöldségágazatra vonatkozó hatályos végrehajtási szabályokat nagy számú rendelet tartalmazza, közülük számosat többször módosítottak. Így a gyümölcs- és zöldségágazat piacszervezési rendszeren belül kialakult körülmények, valamint a 1182/2007/EK rendelet által tett módosítások következtében a vonatkozó végrehajtási szabályok változtatásra szorultak.

Az EK Tanácsának 1182/2007. sz. rendelete, illetve az EU Bizottsága 1580/2007 sz. rendelete, valamint a 19/2008. (II. 19) FVM. rendelet hozta létre a termelői szerveződést. A zöldség-gyümölcs termelői értékesítő szervezet (a továbbiakban: TЭСZ) a természetes, vagy jogi személyiségű termelők közös értékesítésre és feldolgozásra létrehozott szervezet, amely az agrárrendtartási feltételek szerint EU-s támogatásban részesülhet.

Szövetkezet, vagy gazdasági társaság kérheti (meghatározott feltételek esetén) TЭСZ-ként való elismerését. A TЭСZ-ek társulást hozhatnak létre, amelynek termelő csoport, ennek, illetőleg a TЭСZ-nek leányvállalata is tagja lehet. A termelői szerveződések elsősorban a zöldség-gyümölcs termelők piaci pozícióinak támogatása érdekében hozták létre azzal, hogy a termelők önszerveződő értékesítési szervezetei révén megtarthassák a közvetítői kereskedelem hasznát úgy, hogy a fogyasztó kedvezőbb áron juthat hozzá a friss zöldség-gyümölcsökhöz. A TЭСZ-ek zöme jelenleg még kisméretű szervezet, laza hálózatuk magasabb fokú integrációt tesz szükségessé avégből, hogy versenyképességüket fokozhassák. Kiváló példája ennek Mórahalom községben és régióban működő „Mórákert” szövetkezet.

A múlt velünk van és szembesít

A jelzett korszak (1992-2008) a hazai szövetkezeti szabályozás legellentmondásosabb, s egyben igen zavaros időszaka volt. Ez elsősorban a jogalkotásban, de az esetek egy részében a belső jog (az alapszabály) készítésében is megmutatkozott.

²⁷ **Dr. Szabó Zoltán: Miért szövetkezet a termelői csoport ? 2. old.**

Szövetkezés 2003/2. sz. Szövetkezeti Kutató Intézet K. Budapest.

²⁸ **Az Európai Unió végrehajtó szerve, a Bizottság 20 tagja független a nemzeti kormányoktól, bár azok nevezik ki őket. A Bizottság szerepe az, hogy biztosítsa az alapszerződések előírásainak tiszteletbe tartását, kidolgozza a közösségi törvény-javaslatokat, majd az előírások jóváhagyása után gondoskodik azok végrehajtásáról.**

²⁹ **A tagállamok szakminisztereiből álló kormányközi szerv, korábban miniszterek tanácsának hívták, a tagállami érdekek és vélemények kifejezésének a fóruma, az Európai Parlamenttel közösen alkotja az Unió törvényhozó szervét.**

E viszonylag rövid idő alatt (1992-ben, 2000-ben, 2003-ben, 2004-ben, illetve 2006-ban) 7, a szövetkezeti mozgalmat átfogó, vagy különböző területeket érintő szövetkezeti törvény készült, közülük 3 (az 1992. és a 2000., valamint a 2006. évi általános szövetkezeti törvény volt).

A törvények mellett alacsonyabb szintű jogforrások is léteztek. Úgy vélhető, hogy ismét túlszabályozás alakult ki, amely ellen kezdetben (ebben a korszakban) elsőként elfogadott 1992. évi Sztv. indoklásakor az előterjesztő Kormány már szót emelt. A különféle előjelű érdekek ezt a fel-, vagy elismerést azonban rendre-módra felülírták, s a szövetkezetek fazinírozására irányuló vágy tovább élt, kevésbé belső, inkább külső érdekek gerjesztették.

Az eltelt 16 év azt bizonyította, hogy a szövetkezetek szabályozásban korlátozás nem történt. A „folyamatosságban” a politika rendelkező akarata nyilvánult meg. Ez azonban az erőviszonyoknak, a „széljárásnak,” s a különféle érdekviszonyoknak megfelelően változott. Mindez a szövetkezés, a szövetkezetek megreformálásának égíse alatt történt. A szövetkezeteket az új jog uralma alá hajtották, s a hatalom (a maga nézőpontjából kiindulva) tehette ezt többé-kevésbé „sikeresen”, mert a milliós szövetkezeti közösség is megosztottá vált, s jellemzője volt és maradt az érdekérvényesítés gyengesége. A problémát „a törvényalkotói szakma jeles képviselői, vagyis a kodifikációt művelők nézeteiben mutatkozó különbözőségek csak tovább bonyolították.

A rendszerváltást követően regnáló kormányok nem rendelkeztek átfogó, az európai szabályozással összecsengő, a mai kor kihívásának megfelelő szövetkezetpolitikával, s ha meg is fogalmazódtak effajta elgondolások, azokat átszötte a politikai és a kormányzati érdek. Tény, hogy 1992 óta (a fel-felbukkanó szándékok ellenére) a szerves összhangot, az egymásra épülést és az átgondolt kapcsolódást igénylő szövetkezeti jog a gazdasági társaságokra, a számvitelre, illetőleg a munkavégzésre vonatkozó szabályokkal számos esetben nem volt szinkronban.

Ezen a helyzeten csak részben volt képes változtatni a 2006. évi Sztv., melynek eklatáns példája az új szövetkezeti szabályozás és az új Ptk. kapcsolatának kialakítása. Az Sztv és a Hpt. között is (utólag) megfelelő szinkron alakult ki. Ezeket a törvények közötti elkerülhetetlen koherencia megteremtésének igénye kényszerítette ki. A szövetkezeti szabályozásban ugyanakkor viszont az önkényes „különélés” is létezett. Ez a korszakban alkotott szövetkezeti jogban ismétlődően megnyilvánult. Mögötte a mindenáron való akaratérvényesítés, az intézményes törvényességi kontrol gyengesége és az érintettek türese állt

Ez a korszak a legrövidebb időt ölelt fel, mégis a legmarkánsabb, a legellentmondásosabb periódus. A magyarázat a rendszerváltás nyomán bekövetkezett változásokban rejlik. Az ezeket generáló és vezénylő politikai erők, maga a végrehajtó hatalom a főirányt követve sok mellék utat is bejárt. Ez a tapasztalatlanságból, a megújítási szándék félre értelmezéséből, nem ritkán túlhajszolásából következett. A kis haszon és a nagy kár mérlege alakult ki. A szövetkezésben („az ellenség és a barát közötti senki földjén”) a legyőzési szándékok, a gesztusok és a közömbösségek kurzusonként külön- külön is, összefonódva is munkáltak. Ez a jelenség kisebb- nagyobb mértékben immár hagyományá is, egyfajta tradícióvá is vált. Demokratikus állami berendezkedés viszonyi között jelentős csapásokat szenvedtek el a szövetkezetek.

Ebben a korszakban a szövetkezeteket a hatalom időnként „játékszerként” kezelte, megsértette Alkotmányban garantált autonómiájukat, gazdálkodásuk szabadságát, kárpótlási jelleggel nevesítette a közös vagyonukat, majd törvényileg előírta az üzletrészek egy csoportjának visszavásárlási kötelezettségét.

Az átalakulási kényszerek állandóan napirenden voltak, a bizalmatlanság és a bizonytalanság legitimációs válságot tartott fenn. A szövetkezetek jelentős része különféle okok hatására megszűnt, eszközeiket széthordták. A megmaradtak pedig összezsugorodtak, az időközben történt egyes kedvező intézkedések pozíciójukat lényegesen nem módosították akkor sem, ha esetenként mentőövet is kaptak. Végül is a hazai szövetkezeti mozgalom megroppant

Jogos nemzeti sajátosságok, csak úgy, mint indokolatlan, esetenként szűk csoport érdekek is megjelentek a szabályozásban. Az európai és a hazai normák ezért még nem mindenben egyeznek. Úgy tűnik, hogy a friss szabályozás időnként frissítést kíván, mivel módosulnak az értékek, változnak a társadalmi viszonyok, szorítások és ellentmondások munkálnak, ezek a szabályokat is amortizálják, ezért folyamatos megújítást célszerűsítenek.

A szövetkezők kopogtatnak a törvényalkotó ajtaján: teremtsen meg működésük kedvezőbb jogi kereteit. Indokolt körben és módon (nemcsak az érintett csoportok javára, hanem az egész társadalom hasznára) gyakorolja a pozitív diszkrimináció intézményét!

Közérdekű szövetkezetpolitikai koncepció megalkotása és következetes képviselése, az ennek támogatását biztosító szabályozási filozófia új alapokra helyezése hozat igazi változást. Ezt azonban nem a „tollforgatók” (még ha olyan fontosak is) hajtják végre. Magában a társadalomban, az ebből gyökerező hatalomban kódoltak a feltételek. Ha e körben a felismerés kialakul, s ezt cselekvés is követi, amely párosul a szövetkezeti mikrovilág és hálózatuk önkifejezésen alapuló természetével, akkor a kodifikátorok, elismerésre méltó elődeikkel ellentétben, ma és a jövőben (a jog eszközeivel) a társadalom hasznára és önmaguk örömeire (is) igazán sikeresek lehetnek.

A múlt emléke viszont arra int, hogy most is a tyúk és a tojás körüli vita esete áll fenn. A dilemma ellenére azonban mindkettő létezik és folyamatos a reprodukció. A múltban is, a jelenben is remény-tartalék van, az emberekből nem vészett ki a cselekvési vágy. Építeni kell mindkettőre! Ez az együttműködés teremthet esélyt arra, hogy: a szövetkezeti értékek és elvek jobban érvényesülhessenek a szabályozásban; a szövetkezetek megtartó ereje és vonzása javulhasson a jövőben. Ez persze feltételezett valóság. A lehetőségek kibontakozására viszont a szövetkezők (a maguk körében) teremtsenek „valószerűséget.” Ha a két oldal legalább az „akarás” állapotába hozza önmagát, akkor valószerűsíthető az elmozdulás, a kölcsönösségen alapuló cselekvés.

Az újrakezdést (a fentiek szerint) három valóságos valóságosítja. Közülük akár csak az egyik hiánya esetén is fennmarad a benukt állapot. A kockázat ellenére azonban mégis csak jogos lehet a bizakodás, hiszen a szövetkezés több, mint másfél évszázados múltja azt bizonyítja, hogy a romokon is újjá szerveződött. Ma ezen a terepen kell építkeznünk. A cselekvés középpontjában az állami intézmények (a jogalkotók) és a szövetkezők állnak. Le kell tüzni a zászlót minden végponton és elindulni egymás felé. Kézfogásra van szükség!

Minden ami megesett, általában törvényes keretek között történt, a politika, illetve a piac „csak” felnagyította a hatást. A történelmi tudatban, ezzel együtt az érintettek sorsában a szövetkezeti közelmúlt zavaros elegyet alkot. Ennek a szabályozási korszaknak a részletes feldolgozása ezért hosszabb távra szóló feltáró munkát célszerűsít. Hálátlan, vagy hasznos vállalkozás?

Forrás: Szerző: Dr. Fekete József, a közgazdaságtudomány
kandidátusa, a Szövetkezeti Kutató Intézet Igazgatója
„Szövetkezés” c. tudományos és tájékoztató folyóirat, XXIX.
évf. 2008. 1-2. sz. K.: Szövetkezeti Kutató Intézet Budapest